
Марија К. Ивановић*

Универзитет у Крагујевцу, Педагошки факултет у Ужицу

САВРЕМЕНИ МЕДИЈИ У НАСТАВИ МУЗИКЕ – ДИДАКТИЧКЕ СПЕЦИФИЧНОСТИ И ПОТЕНЦИЈАЛИ

Апстракт: У раду је разматран феномен савремених медија данас, као и могућност њихове примене у образовању, са посебним освртом на технологије и потенцијал интернета, друштвених мрежа и апликација у настави музике и учењу музичких садржаја. Било је речи о дидактичким специфичностима и потенцијалима савремених медија у настави музике и начину на који они могу бити интегрисани у наставу музике. Циљ рада је да се направи преглед оних савремених медија који могу послужити развоју и унапређењу квалитета музичког образовања.

Кључне речи: *савремени медији, технологија, интернет, друштвене мреже, образовање, настава музике.*

УВОД

Свако време има своје карактеристике, своја стремљења, идеје и догађања који га дефинишу. Уколико говоримо о садашњем времену, могли бисмо рећи да је оно време медија који су постали саставни део свакодневице, средство комуникације, забаве, те неформалног образовања. Уколико желимо да се и формално образовање и васпитање одвија у оптималним условима и да се сваком појединцу пружи могућност да научи како да учи, то је најбоље остварити управо путем медија који су ученицима најближи, а то су Интернет и савремени медији. Већ почетком 2000-их година, питања о медијском образовању и односу младих према медијима поново су избила у први план. Претпоставка је да постоји прагматичан став према технологији: наиме, да наше жеље, потребе, вредности и пракса у исто време обликују, али и бивају обликоване технолошким иновацијама (Thibeault, 2014: 36). Тиме се граница између формалног и неформалног образовања губи.

Медији су, како стоји у *Великом речнику страних речи и израза*, средство комуникације и изражавања. Медијум представља средину у којој се нешто налази, окружење, средину у којој се обавља неки оглед, представља

* zmajaaa@gmail.com

преносника (Клајн и Шипка, 2006). Медији се у хронолошком смислу, по времену настанка могу поделити на класичне (старе) и савремене (нове). Термини *нови медији*, *савремени медији*, *дигитални медији* или *мултимедији* синоними су за дигитализоване, мрежне и комуникационе медије који су настали у последњој декади двадесетог века. Нови медији као појам, означава технолошку револуцију преношења медија и културе на облике комуникације и продукције асистираних рачунарима. Термином *нови медији* такође се означавају и врсте дигитализованих медија, као што су дигитални текстови, дигиталне статичне слике, дигитални видео, дигитални звук и просторне виртуелне конструкције (Пић, 2012: 1–2).

Један од најзначајнијих савремених медија свакако јесте интернет, односно World Wide Web (WWW), са свим својим могућностима. Интернет је постао медијум друштвене продукције. За њега су карактеристични учешће и интеракција, размена података и производа, слободна производња музике и других друштвених производа (Facebook, Wikipedia, YouTube, TeacherTube...) уз међусобну сарадњу актера (Juvonen & Ruismäki, 2009: 103).

Друштвене мреже представљају важан интегрални сегмент интернета, сачињен од структурних елемената, актера (чворова) и вишеструких релација (веза). Чворове представљају појединци, индивидуе, али и друштвене групе, организације, институције, заједнице. Везама се остварује вишедимензионална међусобна интеракција њених чланова. Карактер друштвених мрежа умногоме је условила нова web 2.0 технологија, настала као резултат друштвено-технолошке револуције. Захваљујући њој, омогућена је истовремена комуникација актера, употреба и размена аудитивних, визуелних, аудио-визуелних, текстуалних и мултимедијалних формата. Корисници друштвених мрежа такође доприносе друштвеној заједници чинећи је садржајнијом, ефикаснијом, сврсисходнијом, разноврснијом. На тај начин омогућују добру правовремену информисаност о жељеним садржајима и сл. (Василијевић, 2015: 119). Од 2000. године интернет, највећа друштвена мрежа, квалитативно се трансформисао, постао је отворен, динамичан систем, погодан за вишесмерну размену података. Омогућава корисницима да буду истовремено и актери и ствараоци система (Василијевић, 2015: 117). Како наводи Драпер (Draper), током последњих неколико година, дошло је до огромне промене у начину на који људи користе интернет. WWW се променио из „read only” (само за читање) медија у „read/write” (који се и чита и пише) медијум. Web окружење се више не користи само као начин да се информација достави, већ и као природан, спонтани део свакодневног живота, како у формалном, тако и у неформалном окружењу. Појединци су постали креатори информација и аудио-визуелних садржаја, формирајући сопствене мреже и активне заједнице, утичући на садржаје коришћењем нових Web платформи. Ова промена је колико културна толико и технолошка (Draper, 2007).

Према Ојали (Ojala), савремени медији и модерна технологија нуде нове верзије старих алата и циљева (Ojala, 2006: 16, 20–21). У том смислу, технологија јесте важна, али је бескорисна без одговарајућих способности да се користи. То значи да је најважније знати како, као и поседовати практичне вештине за коришћење медија и технологије. Нове опције и могућности интернета, као што су галерије слика, блогови, подкастови, YouTube, SecondLife, habbo-hotel и сл. су рутина за младе, али неретко мистерија и проблем за старије генерације (према: Juvonen & Ruismäki, 2009: 101).

ПРЕДНОСТИ И НЕДОСТАЦИ САВРЕМЕНИХ МЕДИЈА

Истраживање које су спровели Похјола и Џонсон (Pohjola & Johnson) показује да живот у контакту са савременим медијима значи радост и игру заједно, али и учење и помоћ другима у коришћењу новог софтвера. Данашња деца су рођена у сред медијске културе и они не могу да је одвоје од осталих сегмената свог живота, као што то могу старији људи (према: Juvonen, Ruismäki, 2009: 102). Занимљиво је приметити да се јавна расправа о медијима обично фокусира само на утицаје и ограничења интернета и медија, али не и на вештине, знања и учења који се такође стварају. То је зато што је цела медијска култура млада и представља новину за већину одраслих, али требало би нагласити да се једноставна решења, апликације, сервиси и алати друштвених мрежа све више користе за подршку, стварање, размену, учење и комуникацију. Блогови (blogs), вицсови (wicks), подкастови (podcasts) и различити хинтови (hints), истраживачке и наставне мреже биће важан део будућег наставног окружења (Ruismäki, 1996). Како наводи Данијела Василијевић, оно што друштвене мреже разликује од других облика компјутерске комуникације није искључиво остваривање везе, умрежавање са мање познатим или непознатим члановима система, већ могућност да се овај вид комуникације учини интерактивним и доступним, видљивим свим корисницима друштвених мрежа (Василијевић, 2015: 117). Употреба медија на овакав начин може да буде сврсисходна, јер кроз искуства других сваки појединац може да стиче нова сазнања, да се развија, учи и побољшава квалитет свих сегмената живота.

Када се говори о недостацима савремених медија, свакако је потребно обратити пажњу на тачност информација. С обзиром да сви корисници интернета и његових алата и апликација могу у исто време бити и корисници и ствараоци одређених информација, требало би бити обазрив у раду са информацијама. Наиме, требало би да се корисници интернета оспособе да о медијским садржајима размишљају критички, оцењујући их и тек на крају, по потреби, да их користе. Оваквој ситуацији доприносе и брзина којом се савремени медији инкорпоришу у свакодневни живот, али и у образовни систем.

САВРЕМЕНИ МЕДИЈИ И НАСТАВА МУЗИКЕ – ДИДАКТИЧКЕ СПЕЦИФИЧНОСТИ И ПОТЕНЦИЈАЛИ

Ширење дигиталних медија у професионалном и приватном животу подстакло је потребу за коришћењем тих технологија и у образовању. Образложење те потребе заснива се на општој друштвеној важности, на будућој професионалној релевантности дигиталних медија, на педагошким учинцима у побољшању учења и резултата учења, те на потенцијалу промена које би могле наступити у институцијама као што су школе (Nadrljanski i sar., 2016: 16–17). Данас у дидактици и методици не би требало да се поставља питање да ли примењивати савремене медије у учењу и настави, већ како их осмишљено и оптимално користити у настави, у појединим наставним ситуацијама, како ће се њихова примена одразити на методе рада у настави, да ли је њихова примена у функцији остваривања циљева учења и наставе и које дидактичке функције намеравају да се препусте медијима (Ilić, 2012: 8).

Савремене медије и технологију требало би посматрати као средства за педагошки развој. Ово је веома значајно, уколико се пође од чињенице да се у данашњем динамичном свету образовање још увек круто држи традиционалних схватања и промене које су се догодиле или се догађају су минималне. Практике присутне у традиционалном образовању наглашавају стицање информација и стручног знања, али не граде знање које је ново за постојећу заједницу и окружење (Bereiter, 2002). Такође, најчешће је случај да се информацијама које се сусрећу у наставном процесу и њиховој преради не приступа критички, не би ли дошло до трансформације учења. Знање се не посматра као стицање вештина које се развијају кроз активно учешће у заједници или кроз интеракције унутар заједнице, већ је виђено као нешто што је архивирано у бази података и пренето хијерархијски (Salavuo, 2008: 122). С друге стране, нове Web услуге и алати, као и начини на које се они користе, имају квалитете који могу да допринесу реализацији идеја за настајање нових теорија учења у савременом, информатичком добу. Могу помоћи у ширењу образовних активности изван традиционалних учионица и школског модела који је оријентисан ка настави (предавањима) и оцењивању (испитима). Они, такође, нуде педагошке могућности за достизање кључне промене у учењу и наставној пракси. Како наводи Салавуо, савремени медији и друштвене технологије пружају могућност да се активности које се одвијају у неформалним и формалним условима међусобно интегришу, не би ли свим корисницима обезбедили могућност да се понашају као ствараоци знања, а не само као они који знање примају. Аутор даље наводи да ове платформе могу да делују као битан, саставни део свакодневне наставе и учења – или би барем њихове могућности требало укључити у online системе учења или intranet системе који се користе у образовним институцијама (Salavuo, 2008: 135).

Савремени дигитални медији у образовању налазе различите примене: од наставних програма за учење и вежбе, од база података и алата, преко игара за учење и симулација, до комплексних комуникацијских и кооперацијских окружења. У складу с тим, могући облици примене дигиталних медија у настави и у наставним активностима вишеструки су. Мијановић сматра да савремени медији приближавају, посредују и нуде ученику много шире и квалитетније могућности у фази идентификовања, пријема и схватања презентованих образовних садржаја (Мијановић, 2003). Ученик је у прилици да посредством мултимедија прима различите информације уз максималну мобилизацију готово свих сазнајних чула.

Миа Надрљански је позиционирала савремене медије у образовном процесу и навела њихове позитивне учинке на процес учења. Она наводи да је образовање помоћу савремених интерактивних медија знатно квалитетније у односу на класичне методе образовања. Дигитализоване информације могу се лакше монтирати потпомогнуте сликом, анимацијом и звуком, истовремено делују на више чула дајући потпуну информацију. Предност online окружења јесте у брзини протока информација и у могућности њихове актуализације. Помоћу разноврсних медија омогућен је шаролик трансфер знања. Према аутору, појава интерактивних мултимедијалних окружења је унапређење у односу на досадашње образовне софтвере јер:

- 1) квалитетно се побољшава комуникација између корисника и рачунара;
- 2) коришћење састава кодова и симбола, односно, истовремено деловање на више чула помоћу образовних садржаја омогућава развитак разних когнитивних стилова и ученици су више заинтересовани за учење у односу на друге активности;
- 3) приказ садржаја је занимљивији, прагматичан и доприноси усвајању знања у различитим ситуацијама;
- 4) интерактивни мултимедијални састави омогућавају трансфер знања истовременим деловањем на више чула, чиме се убрзава процес усвајања градива;
- 5) многоструким кодирањем и моделовањем могуће је стварање реалних и комплексних ситуација и приказ наставног садржаја из других перспектива, у различитим контекстима и на више нивоа апстракције;
- 6) усвајање појмова подстиче активност ученика, а решавање проблема које нуди програм мотивише ученика (Nadrljanski i sar., 2007: 528).

Музичка образовна технологија несумњиво мења наставу музике. Питање је – у ком правцу? Како се мења музика, како ће се променити настава и шта је то што су друштвени медији додали настави музике и самом процесу учења?

Технологија и дигитални медији играју важну улогу у томе како се људи повезују, сарађују, стварају и какву интеракцију имају са музиком (Tobias,

2013: 31). Музичка технологија се развила упоредо са развојем медија и комуникационом технологијом, али може се рећи да је још увек у зачетку и неафирмисана. Разлози су многобројни. Како наводи Александра Стошић, мултимедији приближавају, посредују и нуде знатно шире и квалитетније могућности за општи и музички развој ученика. Без обзира на постојеће, веће техничке могућности и бољи квалитет звучног записа, помак у коришћењу мултимедијалне информатичке технологије у настави музичке културе није се десио као у осталим областима. Узрок је делимично у чињеници да настава музичке културе захтева искуствено пролажење кроз активности певања, слушања музике, стварања и свирања, при чему је активно вођење ученика иницирано демонстрацијом учитеља (Стошић, 2008: 89–90). Многи наставници музике желе да користе технологију у наставном процесу, али без одговарајуће обуке и разумевања како да користе нове, мултимедијалне уређаје за подршку учења музике, могућности не могу до краја да буду искоришћене. Такође, иако медији могу олакшати сам процес учења код ученика, који понекад може бити компликован, дуготрајан, а понекад и немогућ у традиционалном окружењу и традиционалном образовању, неретко музички педагози оклевају да их користе за сврхе часа. Евидентна је забринутост у погледу приватности, неодговарајуће употребе, малтретирања и неодговарајуће комуникације у односу ученик – наставник (Albert, 2015: 31). Овај проблем лако се може решити уколико наставник музике упути ученике и помогне им у развијању вештина да делују унутар медијског окружења, али и да се критички односе према подацима са интернета.

Како Хо (Ho) наводи, када је информациона технологија (ИТ) пажљиво испланирана, пројектована и интегрисана у добру музичку праксу у учионицама, може да подржи мотивацију ученика и допринесе побољшању квалитета учења (Ho, 2004). Суштинска идеја Интернет наставе и учења јесте да се прошире могућности, пружи флексибилност и посебно, да се децентрализује процес учења унутар заједнице. Музичка технологија и друштвене мреже могу да понуде нову вредност музичког образовања кроз различито представљање информација и њихово спајање у радни садржај група (Juvonen & Ruismäki, 2009: 101). Интернет ствара могућности да музика и идеје појединца пронађу пут до других музичара и заједница, али гради и основ за трајне везе и мреже где ће се одвијати активно учење и стварање музике (Salavuo, 2008: 123).

Музичкој технологији може се прићи са различитих тачки гледишта. Може бити посматрана са стране педагошке или образовне тачке гледишта, са тежиштем на ефектима учења и може бити нешто што се базира на технолошкој основи покушавајући да развије педагошки корисна, практична и ефикасна решења у настави и учењу музике. Музичка технологија може се посматрати и у светлу адекватности у Наставном плану и радне културе у школи (Juvonen & Ruismäki, 2009: 99). Према истим ауторима, савремене технологије могу да буду схваћене и употребљене као:

- 1) помоћ и подршка за учење инструмента:
 - подучавање уз помоћ видео материјала (мастер курсеви);
 - програми за пратњу или други слични интерактивни музички софтвери;
- 2) омогућава креативне активности:
 - пројекти компоновања за децу;
- 3) употреба мрежа за подучавање и учење у различитим пројектима;
- 4) употреба мултимедијалних материјала у музичком образовању (WWW, CD-ROM);
- 5) интеграција музичке технологије у курикулум и националне стандарде (Juvonen & Ruismäki, 2009: 99).

Према Брауну (Brown), музичка технологија може имати три функције – може бити посматрана као средство, као инструмент и на крају, као медијум за размишљање. Како наше друштво постаје све више упућено на дигиталне медије у процесу представљања и комуникације, постојеће филозофије музичког образовање требало би да се прилагоде и у себе integriшу могућности медија, водећи рачуна о суштини музике (Brown, 1999: 10). Како наводи Илић, савремени медији (рачунари са различитим софтвером, хардвером, различитим периферијама, интернет) омогућавају да се помере границе и да корисник, односно љубитељ уметности, од пасивног корисника постане активни учесник, то јест да, користећи интернет и различите софтвере као средства уметничког изражавања, учествује у процесу стварања уметничког дела (Ilić, 2012: 4). Такође, интернет је веома погодан за наставу, а нарочито за самостално учење јер је веома лако доћи до информација и свега што је појединцу потребно. Мултимедији би требало да омогуће разноврсне облике представљања градива и тиме прошире и продубе искуства у процесу учења.

Савремени медији могу бити алат који може да помогне наставницима музике у различитим областима. Када наставници користе друштвене медије у свом пуном потенцијалу у музичкој учионици, они пружају много нових могућности за учионице, укључујући и већи ниво ангажовања ученика, повећање релевантности, као и побољшање свих области и нивоа наставе (Giebelhausen, 2015: 39).

Основни принцип у остваривању циљева и задатака наставе музичке културе требало би да буде активно учешће ученика на часу, а сам час би требало да буде доживљај за ученике. Усвајање знања ученика зависи од добре организације часа, који мора бити добро планиран, осмишљен и занимљив. Разним облицима рада, техникама и очигледним средствима ученицима се преносе знања. Трансформација процеса учења да онај ко учи буде у центру пажње, захтева промену културе подучавања и учења, али и начина на који се приступа учењу, креативности, оцењивању, и генерално, циљевима образо-

вања. Друштвене мреже, упоредо са новим теоријама учења могу учинити да ове промене буду дугорочније. На тај начин постаће добра основа за целоживотно учење и развој музичких способности појединца. Но, искоришћавање могућности савремених медија захтева и њихово педагошко разумевање, као и спознају да школска култура није одвојена од културе музичке праксе изван школе, као и од трансформација које се непрестано дешавају у друштву. Како наводи Харгривс (Hargreaves), један од највећих изазова са којима се суочава институционално музичко образовање јесте да се створе структуре које подржавају и признају постојање неинституционалних и хибридних окружења за учење, које у исто време доприносе да се унутар институционализованог музичког образовања искористе позитивне карактеристике и праксе ових новонасталих окружења (Hargreaves et al., 2003: 157–158). Разумевање целокупног окружења за учење и контекста музичког понашања од виталног је значаја приликом израде услова и педагошких основа за учење (Salavuo, 2008: 122).

Веб (The World Wide Web – WWW) нуди значајну количину материјала који је погодан за наставу музике и њено учење. Погодан је и за формално и за неформално музичко образовање. Употреба Интернета захтева не само функционалну техничку инфраструктуру, већ и одређени ниво техничке оспособљености и вештина самог корисника да претражује садржаје и нађе жељене информације. Јувонен и Руизмаки групишу сајтове намењене учењу музике на следећи начин:

- 1) стране које нуде информације и илустративне материјале;
- 2) стране које нуде интерактивно решавање музичких проблема и вежбе;
- 3) динамичне стране креиране од стране веб-заједница;
- 4) стране које представљају почетну наставу музике, курсеве и наставни план и програм (Juvonen & Ruismäki, 2009: 100).

Савремени друштвени медији могу помоћи наставницима музике за креирање интерактивних искустава којима могу допуњавати садржаје који већ постоје у наставној пракси. Како наводи Алберт (Albert), промишљена интеграција медија кроз задатке који захтевају ангажовање когнитивних активности вишег реда, као што су синтеза и евалуација, може обогатити искуства ученика, управо користећи технологију која је већини деце датог узраста веома позната. Платформе друштвених медија такође олакшавају размену огромног броја ресурса од којих ученици могу да уче и да их дискутују, чиме се омогућава и учење ван школе. Осим тога, ове платформе могу да подрже и смислене образовне активности чија реализација може захтевати доста времена у традиционално осмишљеној настави музике (Albert, 2015: 32). Платформе друштвених медија могу се посматрати као online заједнице у којима ће се неговати

пракса¹ у овој области, као концептуални оквир заснован на конструктивистичким принципима, као што су учење и стицање знања кроз истраживања, искуство, социјалну интеракцију и размишљање. Уместо да само пасивно примају знања, појединци су активни учесници у процесу учења и стицању знања.

Интернет може да буде веома значајан за креирање мрежа за лично учење (the personal learning network). Како наводе Ричардсон и Манкабели, под претпоставком да појединац има интернет везу, у сваком тренутку може да почне да ствара личну мрежу за учење – стварајући низ веза са људима и ресурсима и offline и online, који обogaћују његово учење (Richardson & Mancabelli, 2011: 1–2). Појединац лако може да претражује имена осталих корисника Интернета, не би ли се са њима повезао и на тај начин унапредио своје учење и учинио га занимљивијим и лакшим. Када говоримо о старијем основношколском узрасту и средњошколском узрасту, ту је предност Фејсбука (Facebook) и Инстаграма (Instagram) значајна, јер групе које се формирају унутар њих могу бити боља опција за проналажење циљаних корисника са сличним интересима. Фејсбук групе се користе за повезивање истомишљеника који приказују и деле своје идеје. Систем „свиђања” (лајковање – liking) може бити користан јер појединац дели своје идеје и мишљења са осталим члановима групе, а они на њих реагују и сазнају. На тај начин долази до вршњачке интеракције и учења које је у школском узрасту веома значајно за развој појединца. Постоје Фејсбук групе које су креиране од стране међународних музичких организација, удружења музичких педагога на нивоу државе, односно локалних огранака музичких организација, школских група, где су чланства затворена (Giebelhausen, 2015: 40). Појединац може да буде само пасивни посматрач, а може и да одлучи да се у већој мери укључи у рад групе. Без обзира да ли је повремено или у потпуности укључен у мрежу личног учења засновану на социјалним медијима, појединац се упушта у такозвано учење у тренутку (just-in-time learning) – вештину која је у данашње време потребна и наставницима и ученицима (Collins & Halverson, 2009), а која представља педагошку стратегију која користи повратне спреге између наставних активности и рада ученика код куће, у склопу припрема за часове у школи. Циљеви оваког учења су да се повећа степен учења у току часа, да се побољша мотивација ученика, да се ученици подстакну да се припреме за часове и наставу, али и да се наставнику омогући да активности у току часа подеси на најбољи начин да би се задовољиле потребе ученика. Наставници могу користити друштвене мреже за стварање online заједница (група) које подржавају учење ученика у оквиру једног одељења (Albert, 2015: 33). У

¹ Edusoft платформа (2009) била је прва образовна дигитална платформа у Србији, за млађе разреде основне школе. На тој платформи наставне јединице су биле представљене и у области наставе музичке културе, у мултимедијалном окружењу. Садржај је био намењен учитељу као помоћ у припремању часова. За ученике је постојао креативни кутак у оквиру ког су могли чути одређене садржаје који су се налазили у уџбенику музичке културе, односно како би их требало извести.

зависности од садржаја који је представљен у групи, питања могу упутити ученике да користе вештине вишег реда у оквиру критичког размишљања, као што су критика, евалуација, синтеза и стварање/одбрана аргумента. Након што учесници продискутују шта представљају одговарајући коментари, упутства која дају наставници могу навести ученике да реагују једни са другима, чиме се ствара могућност за богате и интересантне дијалоге који ће пробудити свест учесника за нова сазнања и идеје за даљи рад. Наставници музике могу успешно користити сличне веб странице да пренесу информације ученицима. Фејсбук странице погодне су за информисање родитеља и ученика, као и свих оних који прате дату страницу, о догађајима и активностима. Такође, Фејсбук стране и групе, са различитим нивоима дозвола, омогућавају администраторима да контролишу начин на који други могу да објаве или одговарају на постове. Сајтове као што су Facebook, Twitter, Instagram, Vine, Tumblr и Wordpress наставници могу да користе да више ангажују ученике око музичких садржаја, али и да омогуће родитељима да имају виртуелни приступ музичкој учионици кроз текстове, фотографије, аудио и видео записе.

Блогови (реч *blog* представља скраћеницу од појма *web log*) су више индивидуализовани у односу на друштвене мреже и фокусирају се на мисли појединца, власника блога, са могућношћу да други корисници интернета коментаришу оно што је на блогу објављено. Као и код друштвених мрежа, оно што је објављено, као и коментари, могу да садрже видео и аудио записе, фотографије, као и линкове за веб-сајтове. Наставници или ученици могу постављати своје блогове на различите сајтове (нпр. Kidblog.org, WordPress.com, Blogger. com) чинећи их видљивим власницима датих сајтова и корисницима које сами бирају. Оно што може издвојити блог од осталих облика веб-сајтова јесте могућност стварања мреже ученика и наставника који деле заједничке интересе, који се труде да заједно поставе циљеве за дискусију и учење (Godwin-Jones, 2003). Наставници музике могу користити блогове да ученицима постављају питања, да међусобно размене гледишта, али и да охрабрују ученике да разматрају различита питања у области музике и музичког образовања, да их дискутују и износе своје ставове, или проблеме са којима се сусрећу у процесу учења. Ученици такође могу сарађивати са другим ученицима и дискутовати о темама и проблемима у оквиру наставе музике. Још једна предност блогова огледа се у могућности да се читају не само од стране наставника, већ и од стране ученика и, потенцијално, свако ко има приступ интернету може да буде читалац. На тај начин, могу се користити као својеврстан вид домаћих задатака који ће ученици, уместо да дају наставнику, писати на блог, где ће имати прилику да добију повратне информације и од наставника и од вршњака, другова из одељења, чиме се може утицати на ученике да размишљају и пишу о музичким темама са вишим нивоом квалитета.

САВРЕМЕНИ МЕДИЈИ И ДЕЧЈИ УЗРАСТ

Иако постоје конфликтни докази о утицају технологије на развој деце, ипак, ако се употребљавају ефикасно, технологија и интерактивни медији могу подржати учење и развој деце (Rajan, 2014: 8). На тај начин, уместо да се музика искључиво интерпретира и тумачи од стране музичких педагога, а од стране ученика само изводи, дошло би до процеса који би био више отворен за ученике, где би ученици тумачили, анализирали, трансформисали и изводили музику на сопствени начин. Тиме би се остварила идеја за коју се залаже музички педагог Џон Кратус (John Kratus), да је природа музичког образовања да одражава културну и друштвену средину у којој постоји (Kratus, 2007: 46). Интегрисањем савремених медија у постојећу праксу музичког образовања омогућава се да се образовање уклопи у културни живот деце (Albert, 2015: 32). Наведене тврдње могу се потврдити резултатима истраживања које је спровела америчка Национална асоцијација школских одбора, према којима скоро 60% тинејџера који користе друштвене мреже разговара о образовним темама online, а више од половине испитаника разговара о питањима у вези са школским радом. Дванаест процената испитаника постављају музику или подкастове, које креирају најмање једном недељно, а 22% њих поставља видео записе сопствених остварања. Скоро трећина испитаних ученика има своје блогове, које ажурира бар једанпут у току недеље (према: Salavuo, 2008: 129). На овом месту требало би истаћи значај, али и одговорности које образовне институције имају у процесу оспособљавања ученика за безбедну и сврсисходну употребу савремених медија и технологија у процесу како формалног, тако и неформалног учења, као средства овладавања светом и као предмет критичке оцене, од чега ће касније свакако имати користи у организацији властитог живота.

НЕКОЛИКО ПРЕДЛОГА ЗА УПОТРЕБУ МЕДИЈА У НАСТАВИ МУЗИКЕ

Међу мноштвом Андроид апликација које су последњих година развијене и намењене за коришћење на мултимедијалним уређајима осетљивим на додир, постоји значајан број оних (Perfect Ear Pro, Prima Vista i Music Tutor Sight Read) које су намењене стицању или развијању различитих музичких способности (Manojlović-Kovačević, 2013: 802). Неке апликације могу се користити и у настави и у самосталном раду ученика, као средство за проверу знања или ваннаставни материјал за продубљивање или утврђивање знања из појединих наставних јединица. Најчешћи вид музичких садржаја припада групи тзв. мултимедијалних апликација, презентованих у виду квиза. Оне могу помоћи ученицима да систематизују знања, кроз препознавање инструмената, композитора и познатих дела музичке уметности. Исто-

временим и синергичним деловањем више модалитета (чула слуха, чула вида, понекад и додиром), обезбеђено је да се садржајима прилази са различитих страна омогућавајући боље меморисање и комбиновање наученог у новим ситуацијама (Стошић, 2008: 91).

Уколико говоримо о областима у оквиру предмета Музичка култура, у области слушања музике наставник може да користи сајтове, музичке апликације, али и рачунар, таблет или телефон за стварање листе за слушање музике (playlist), која ће бити погодна за ученике одређеног узраста, у којима ће композиције бити класификоване, нпр. према теми, стилу, композитору, жанру, итд. На тај начин, у току школског часа, лако ће приступити жељеној композицији. Такође, већина програма и сајтова који пружају могућности за слушање музике су бесплатни и нуде и могућност проналажења музике која би могла бити нова и привлачна за наставнике и ученике. Користећи мултимедијалне програме пре формалног музичког описмењавања, у области слушања музике, као и при истраживању звука, изграђује се средина која је најповољнија за учење и активно експериментисање звуком, чиме се сваком ученику омогућава оптимални развој музичких способности уз уважавање његових предзнања, интересовања и брзине учења (Стошић, 2008: 92).

Иако је доступност медија повећана у кућним условима, у школама и даље остаје изазов због трошкова куповине и набавке довољног броја уређаја. Ипак, број апликација и програма намењених деци се утростручио. Најпопуларније су оне које омогућавају појединцима да свирају инструменте. Реч је углавном о апликацијама за свирање инструмената са диркама, удараљки или жичаних инструмената (Magic piano, Tiny piano, Playing guitar ...). Рачунар или таблет у учионици омогућавају приступ овим апликацијама, где долази до индивидуалног рада ученика уз могућност да допуне своје музичко учење и знање играјући се, истражујући, компоновајући на ширем избору инструмената него што би било могуће у традиционалној учионици (Rajan, 2014: 10). Наравно, ту су и програми за компоновање (Finale, Garage band, Soundprism, Groove maker, Sibelius), једноставни у својој презентацији, интерактивни и погодни за ученике, али и наставнике који би могли креирати ритмичке или мелодијске аранжмане за нпр. свирање на Орфовим инструментима и блокфлаути. Могу помоћи ученицима да искажу своју креативност и употпуне своја знања у области музике. У области извођења музике значајно је напоменути и Интернет игре, које тестирају способност играча да препозна висину тона или одломак одређене композиције. Ове игре (нпр. Singstar и Staraoke) могу се посматрати и као средство наставе и учења, иако су комерцијалне забавне игре, јер се фокусирају на стварање музике и певање.

Можда највећа промена у развоју савремених медија у последњих десет година јесте развој веб-страница као што је YouTube, које нуде другачији доживљај музике и омогућавају да се музички садржаји посматрају, креирају, стављају на мрежу и деле широм света. Ово омогућава приступ широком спектру музичких стилова, група и извођења, гледање сцена из опера, најновијих промена у свету музике, ученичких извођења класичне, традиционалне или популарне музике. Претраживање и избор одговарајућих YouTube записа за ученички рад и анализу користан је алат за унапређење наставног процеса у области музике, као и промену како ученици посматрају музику као наставни предмет. Иако снимљена музика никада не може заменити утицај и значај живих наступа, коришћење интернета на одговарајући начин у потрази за одговарајућим музичким изведбама може обезбедити нов начин приступању проблематици музичког образовања, али и створити више лично искуство у доживљавању музике (Rajan, 2014: 10). Такође, велики број инструктивних видео записа дат је на овом сајту (<https://www.youtube.com>).

ЗАКЉУЧАК

Промена ка активностима у оквиру музичког образовања, које ће бити више смислене и које резултирају квалитетнијим учењем, захтева промишљање о пракси и култури учења унутар музичког образовања и образовање уопште (Salavuo, 2008: 135). Оно што настава музичке културе мора да обезбеди јесте оптимум могућности за испољавање пожељних склоности, а да их притом стално поткрепљује. Управо у овом сегменту евидентан је значај мултимедијалних програма који ће омогућити ученику да у складу са својим потребама и интересовањима развија свој креативни потенцијал и спонтаност у изражавању и експериментисању звуцима (Стошић, 2008: 94). На дигиталне медије не мора се гледати као на нужан предуслов добре наставе, већ више као на потенцијал који доприноси обогаћивању и побољшању наставе, и који би требало искористити. Отуда је улога наставника, креатора и организатора наставног процеса кључна за позиционирање друштвених мрежа у систему имплементираних образовних технологија и за њихову потпуну искоришћеност на креативан, сврсисходан начин, усмерен на остваривање постављених васпитно-образовних циљева и задатака (Василијевић, 2015: 120). Међутим, како даље наводи Василијевић, гледано у целини, не треба идеализовати друштвене медије, они јесу погодни за друштвену интеракцију, али не и за индивидуализацију. Примена овакве технологије не значи одбацивање досадашње образовне технологије. Друштвене мреже пружају велике могућности за иновирање васпитно-образовног рада на свим нивоима образовања, али имају своје предности и ограничења. У којој мери и на који начин ће се применити у пракси, у великој мери зависи од спремности, стручне компетентности наставника

(Василијевић, 2015: 123). Стога је на наставницима музике на свим нивоима образовања да испитају своје наставне праксе и да утврде да ли би укључивање савремених медија било прикладно за употребу у наставном процесу. С обзиром да су интернет и савремени медији важни фактори у животу наших ученика, уз предострожност, али и машту, укључивање медија у музичко образовање могло би помоћи да формално музичко образовање буде богатије искуство учења.

Литература

- Albert, D. (2015). Social Media in Music Education. Extending Learning to Where Students „Live”, *Music Educators Journal*, National Association for Music Education, 31–38.
- Bereiter, C. (2002). *Education and Mind in the Knowledge Age*. New Jersey: Erlbaum.
- Brown, A. (1999). Music, media and making: humanising digital media in music education. *International Journal of Music Education*, 33, 10–17.
- Василијевић, Д. (2015). Друштвене мреже у образовању. *Годишњак Учитељског факултета у Врању*, 117–127.
- Giebelhausen, R. (2015). What the Tech Is Going On? Social Media and Your Music Classroom. *General Music Today*, 28(2), 39–46.
- Godwin-Jones, B. (2003). Blogs and Wikis: Environments for On-Line Collaboration. *Language Learning & Technology*, 7(2), 12–16.
- Draper, P. (2007). Music Two-point-zero: How participatory culture is reclaiming knowledge, power and value systems from the inside out. Retrieved November 20, 2015 from the World Wide Web http://www29.griffith.edu.au/radioimersd/images/stories/draper_091007_twilight_lecture.pdf.
- Ilić, V. (2012). Savremeni mediji i nastava likovne kulture. U D. Golubović (ur.), *Tehika i informatika u obrazovanju*, 4, rad štampan u celini, 1–3. jul 2012. Čačak: Tehnički fakultet.
- Juvonen, A. & Ruismäki, H. (2009). *The New Horizons for Music Technology in Music*. Tallin: Tallin University, 98–104.
- Клајн, И. и Шипка, М. (2006). *Велики речник страних речи и израза*. Нови Сад: Прометеј.
- Kratus, J. (2007). Music Education at the Tipping Point. *Music Educators Journal*, 94(2) (November 2007), 42–48.
- Manojlović-Kovačević, G. (2013). Osvrt na tri Android aplikacije za sticanje i razvijanje muzičkih sposobnosti. *Infoteh-Jahorina*, 12, 802–806.
- Мијановић, М. (2003). Образовни мултимедији у функцији ефикаснијег организовања индивидуализоване наставе. У М. Даниловић и С. Попов (ур.):

- Технологија, информатика, образовање*, 2 (235–244). Београд–Нови Сад. Институт за педагошка истраживања – Центар за развој и примену науке, технологије и информатике.
- Nadrljanski, M., Nadrljanski, Đ. & Bilić, M. (2007). Digitalni mediji u obrazovanju. U S. Sejan i H. Stančić (ur.), *INFuture2007: Digital Information and Heritage*, rad štampan u celini, 7–9. novembar 2007 (527–537). Zagreb: Odsek za informacijske znanosti i Filozofski fakultet.
- Nadrljanski, Đ., Nadrljanski, M. i Domitrović, V. (2016). E-obrazovanje – pitanja i dileme uticaja i rezultata. *Pedagogija*, LXXI(1/16), 16–24.
- Rajan, R. (2014). Tapping into Technology: Experiencing Music in a Child's Digital World. *General Music Today*, 28(1), 8–11.
- Richardson, W. & Mancabelli, R. (2011). *Personal learning networks: Using the power of connections to transform education*. Bloomington, IN: Solution Tree.
- Ruismäki, H. (1996). Music learning in Internet 2006. *Finnish Journal of Music Education*, 1(2), 66–69.
- Salavuo, M. (2008). Social media as an opportunity for pedagogical change in music education. *Journal of Music Education and Technology*, 1, 121–136.
- Стошић, А. (2008). Могућности примене мултимедијалне технологије у настави музичке културе. *Иновације у настави*, XXI(1), 88–97.
- Tobias, E. (2013). Toward Convergence Adapting Music Education to Contemporary Society and Participatory Culture. *Music Educators Journal*, 29–36.
- Thibeault, M. (2014). Media as an Invitation to Rethink Music Education. *General Music Today*, 27(3), 36–39.
- Hargreaves, D., Marshall, N. A. & North, A. C. (2003). Music Education in the twenty-first century: a psychological perspective. *British Journal of Music Education*, 20(2), 147–163.
- Ho, W. (2004). Use of information technology and music learning in the search for quality education. *British Journal of Educational Technology*, 35(1), 57–67.
- Collins, A. & Halverson, R. (2009). *Rethinking education in the age of technology: The digital revolution and schooling in America* (1st ed.). New York, NY: Teachers College Press.

Marija K. Ivanovic

University of Kragujevac, Faculty of Education in Uzice

MODERN MEDIA IN TEACHING MUSIC – DIDACTIC SPECIFICS AND POTENTIALS

Summary

The paper discusses the phenomenon of modern media today, as well as the possibility of their application in education, with particular reference to the technologies and potential of the Internet, social networks and applications in teaching music and learning musical contents. There was talk about didactic specifics and potentials of modern media in teaching music and how they can be integrated into teaching music. The aim of the paper is to provide an overview of the modern media that can serve the development and improvement of the quality of music education.

Keywords: *modern media, technology, the Internet, social networks, education, teaching music.*